jooksul on A. teotsenud Eesti Kommunistliku Partei keskkomitee ja poliitilise büroo liikmena ja selle partei vastutava sekretärina, kellena tal on tulnud pidada ägedat võitlust partei raames esineva vastasrinnaga. Viimase tegelased (V. Vöölmann, J. Palvadre — vt. *Suppl.*, jt.) esitasid juba 1919—20 ränki süüdistusi A-i poolt juhitud Eesti Töörahva Kommuuna nõukogu vastu Eestimaa vallutamise äpardumise pärast. Veelgi ägedamaks muutus see võitlus 1. detsembri riigipöördekatse nurjumise järel. Vastasrind süüdistas A-i rühma mõttetus blankismis ja tööliskonna huvide reetmises, nimetades ta tegevust tantsuks tööliste laipadel. Oma tegevuse õigustamiseks avaldas A. („Klassivõitlus", 15. III 1925, nr. 52) avaliku seletuse, milles väitis, et riigipöördekatseks Eestis olnud vajalikud eeldused olemas ja et see katse olevat ebaõnnestunud ainult mõnede organisatsiooniliste ja taktikaliste vigade tõttu. Kominterni Täidesaatva Komitee laiendatud koosolekul, kus A. esines selles küsimuses 22. III 1925 suulise aruandega, leidis ta tegevus siiski tunnustamist. Kui ta vastased ikkagi jätkasid oma süüdistusi, loobus A. avalikust võitlusest; selle pearaskus lasus siitpeale ta lähemail pooldajail (H. Pöögelmann'il, O. Rästas'el, J. Käspert'il, J. Reesen'il jt.), kes heitsid J. Palvadre rühmale ette lubamatult rahvuslikku hoiakut. Lõpuks kõrvaldati Vene võimude vahelesegamise teel selle rühma juhtivad tegelased (J. Palvadre, A. Vallner, Peterson'id, Anna Leetsmann jt.) kommunistlikust ülikoolist, „Edasi" toimetusest, kommunistliku partei eesti sektsioonest ja mujalt ning määrati nad töötama venelaste sekka. Sellest hoolimata on opositsioon A-i suuna vastu hiljeminigi esinenud. A-i sulest on ilmunud rida poliitilise sisuga brošüüre, nagu: „Töörahva võimuvalitsuse kindlustamisest" (Peterburi, 1919), „Sotsialistlise ühiskonna ehitamine Nõukogude Liidus" (Moskva, 1927; koos O. Rästas'ega), „ „Meie lahkuminekud" ehk EKP „vastasrinna" ajaloolised unenäod" (Leningrad, 1928), „Lenini partei ja trotskistid" (Leningrad, 1929), „Parempoolne kallak Üleliidulises Kommunistlises (enamlaste) Parteis" (Leningrad, 1929). A-i tõlkes on ilmunud „Kommunistlise Internatsionaali Programm" (Leningrad, 1928).

E. L a a m a n, Eesti iseseisvuse sünd (1936—38), lk. 56, 96, 98 jj.; isikl. kogutud andmed. *T.*

ANVELT, Leo (dokumentides **Anveldt, Leopold**), kirjanik, sünd. 22. VIII 1908 vkj. Türil kaupmehe pojana, õppis a-st 1917 sünnikoha algkoolis, progümnaasiumis ja täienduskoolis ning a-st 1923 Tallinna linna tehnikagümnaasiumis, mille lõpetas 1926; s. a. astus ta Tartu ülikooli, kus õppis filosoofia-, usu- ja hiljemini jälle filosoofiateaduskonnas, mille lõpetas 1933; a-l 1936 omandas ta magistri kraadi filosoofia alal. A. elab Tartus. Ta on avaldanud romaanid „Viirastusi valges öös" (1928) ja „Eluhirm" (1936), millest eriti viimane on oma subjektiivse tundetihedusega tähelepanu äratanud; peale nende on ta sulest ilmunud biograafilised teosed „W. E. Gladstone" (1935) ja „Aristoteles" (1938; kõik ilm. Tartus), rida tõlkeid ning artikleid kirjanduslikkude, maailmavaateliste jt. küsimuste kohta „Eesti Kirjanduses", „Ratsionalistis" jm.

Isikl. saadud andmed. *T.*

***ARBUSOW, Leonid**, noorem, baltisaksa ajaloolane, oli ajalooprof-ks Läti ülikoolis Riias kuni 1935, mil ta pensioneeriti; alates juulist 1936 on ta ajalooprof-ks Herderi-instituudis Riias. — Alates a-st 1926 on A. peamiselt tegelnud Baltimaade keskaja uurimisega. Erilist huvi on ta osutanud Läti Henriku (vt. Henrik) kroonikale, püüdes restaureerida selle ürgteksti. Esialgse tulemusena avaldas A. eriuurimuse kroonika säilinud käsikirjade ja nende omavahelise sõltumuse jm. kohta „Die handschriftliche Überlieferung des „Chronicon Livoniae Heinrichs von Lettland" " (Latvijas Universitātes Raksti XV—XVI, Riia, 1926—27). Oma töötagajärgede kohta Vatikani arhiivis 1927—30 annab ta sisuka ülevaate teoses „Römischer Arbeitsbericht" I—IV (Latvijas Universitātes Raksti XVII, XX, Filologijas un Filosofijas Fakultātes Serija I, 3 ja II, 4; Riia, 1928——33). Teisist A-i töist tuleks esile tõsta „Die altlivländischen Bauerrechte" (Mitt. 23, Riia, 1924—26) ja tiheda andmestikuga ülevaadet „Vorläufige Übersicht über die Kartographie Alt-Livlands bis 1595" (SB Riga 1934, Riia,

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 17